

"HEI, MUL OIS YKS JUTTU ..."

TIETOA IKÄIHMISTEN KANSSA TYÖSKENTELEVILLE

LUPA AUTTAA!

TIETOA IKÄIHMISTEN KANSSA TYÖSKENTELEVILLE

Ikäihmisten kaltoinkohtelulla tarkoitetaan yli 65 -vuotiaisiin kohdistuvaa väkivaltaa, hyväksikäyttöä tai hoidon ja avun laiminlyöntiä. Oikeuksien rajoittaminen ja loukkaaminen ja ihmisarvoa alentava kohtelun täyttävät myös kaltoinkohtelun tunnusmerkit.

Kaltoinkohtelua voi ilmetä parisuhteessa, perheessä sekä muissa läheisissä ihmissuhteissa. Hoitotilanteissa se voi ilmetä huonona ja epäeettisenä kohteluna. Palvelujärjestelmän taholta kaltoinkohtelu voi ilmetä palveluiden epäämisenä tai ikäsyrijintänä.

Ikäihmisten kaltoinkohtelua on:

- fyysistä kipua aiheuttavat teot: lyöminen, töniminen, tarpeettoman rajut otteet ja kovakouraisuus hoitotoimenpiteissä
- nimittely, pelottelu, uhkailu, kiristys
- mitätöinti, eristäminen, loukkaava ja alentava käytös
- emotionaalinen väkivalta (voimakas tunneriippuvuus tekijän ja kokijan välillä)
- uskonnon tai vakaumuksen nimissä ikäihmiselle tuotettu ahdistus, pelko, kärsimys
- uskonnon tai vakaumuksen harjoittamisen mitätöinti, kieltäminen, halveksunta
- seksuaalista identiteettiä loukkaavat teot
- alistaminen, ahdistelu, sukupuolinen häirintä, sukupuoliyhteyteen pakottaminen, raiskaus
- lähipiirissä oleva henkilö käyttää ikäihmisen rahoja tai muuta omaisuutta ilman lupaa
- rahan tai omaisuuden vaatiminen väkivallalla, hoidotta jättämisellä tai hylkäämisellä uhkaamalla
- ikäihmisen hyväntahtoisuuden, luottamuksen tai sairauden takia alentuneen arviointikyvyn hyväksikäyttö taloudellisen hyödyn saamiseksi

- tarkoituksellista, jolloin kieltäydytään hoitovastuusta tai jätetään ikäihminen hoitamatta
- tarkoituksetonta, jolloin ikäihmisen hoidon epäonnistuminen johtuu hoitajan tai muun hoitovastuussa olevan henkilön osaamattomuudesta, tiedonpuutteesta, uupumuksesta tai välipitämättömyydestä

Ikäihmisen kaltoinkohtelun tunnistaminen, oireina mm.:

- mustelmat, ruhjeet, muut fyysiset vammat
- hoitamattomuus
- aliravitsemus, kuivuminen
- lääkityksen laiminlyönti tai liiallinen lääkkeiden käyttö
- jatkuva rahan puute
- kieltäytyminen tarvittavista palveluista voi olla viite hyväksikäyttöön
- runsas sosiaalija terveydenhuollon palveluiden käyttö
- arkuus, masentuneisuus, itkuisuus,
- itsetuhoiset ajatukset ja puheet
- pelokkuus, tarkertuminen, aggressiivisuus

TUNNISTAMINEN

Kaltoinkohtelun kokenut iäkäs henkilö ei välttämättä osaa kertoa siitä tai ei ymmärrä tulleet kaltoinkohdeksi. Hän voi myös tuntea syyllisyyttä ja häpeää tapahtuneesta. Hän voi olla huolissaan tekijälle mahdollisesti aiheutuvista seurauksista, peläten tekijän uhkauksia, hylätyksi tulemista, leimautumista kykenemättömäksi hoitamaan omia asioitaan tai perhesalaisuuksien paljastumista. Kaltoinkohtelun merkit saattavat myös sekoittaa ikääntymisen mukanaan tuomiin muutoksiin tai sairauksiin, esimerkiksi dementoivien sairauksien oireisiin.

Miten toimitaan, kun epäillään ikäihmisen kaltoinkohtelua?

Väkivaltaa ja huonoa kohtelua ei tule koskaan hyväksyä. Kaltoinkohtelun tunnistaminen ei ole helppoa, ei myöskään sen puheeksi ottaminen.

Kaltoinkohtelu ja väkivalta vaikuttavat aina uhriin. Ne saattavat nopeuttaa ikääntymisprosessia ja pahentaa perussairauksia. Kaltoinkohtelu heikentää ikään toimintakykyä ja elämänhallintaa.

Omaisien, naapurien, ystävien tai hoitohenkilökunnan havaitessa väkivallan tai muunlaisen kaltoinkohtelun merkkejä, on asiaan puututtava. Epäilystään asiakkaan kohtaamasta kaltoinkohtelusta kannattaa keskustella ammatillisesti työyhteisössä, onko myös muilla työyhteisön jäsenillä herännyt huoli asiakkaasta.

*”Läpäyttävän sydämen voi rauhoittaa!
Yksi katse – yksi ele – yksi sana.*

*Etsi itsellesi mielen maisema,
jossa olet turvassa.*

*Ei eilen – ei huomenna –vaan
juuri nyt.*

Paikka, jossa voit olla vaan.

Auttamisessa ja tukemisessa tärkeää on ikäihmisen arvoa ja oikeuksia kunnioitava asenne sekä turvallisuuden takaaminen.

Auttamiselle ja tukemiselle on annettava aikaa, mutta jos kaltoinkohtelu uhkaa henkeä ja terveyttä, on toimittava heti.

Usein myös kaltoinkohtelija tarvitsee apua esimerkiksi päihteiden käytön rajoittamiseksi tai muun sairautensa hoitoon. On muistettava, että oli kaltoinkohtelun syy mikä tahansa, niin se ei vie tekijältään vastuuta.

Yhteistyö päihdeja mielenterveystyön asiantuntijoiden, lääkärin tai muun auttajatahon kanssa auttaa katkaisemaan väkivallan kierteen ja ehkäisemään kaltoinkohtelua.

PIDÄ HUOLTA MYÖS ITSESTÄSI!

Myötätuntostressi on emotionaalinen tila, joka syntyy yhteydestä traagisiin asioihin ja halusta auttaa ihmisiä, jakaa heidän todellisuuttaan. Jos myötätuntostressi pitkittyy eikä sille ole purkukanavia, kehittyy myötätuntuupumina. (Leena Nissinen 2014)

Kohtaaja tarvitsee:

KOHTAAJA

LUPA KOHDATA

Selkeä, yhdenmukainen
lainsäädäntö.
Ohjeet ja niiden tuntemus.

USKALLUS KOHDATA

Koulutus ja
kokemusoppiminen.

TUKI KOHDATA

Tietoisuus ryhmän tuesta.
Konsultaation mahdollisuus
työnohjaus.

ÄLÄ JÄÄ YKSIN.

- Hae tukea tekemällä tiimityötä, juttelemalla muiden koulusi työntekijöiden kanssa, pyytämällä esimiehen ja kollegoiden tukea. Työpaikan avoin ja rehellinen vuorovaikutuskulttuuri sekä työnohjaus ehkäisee myötätuntuupumusta.

TUNNISTA MYÖTÄTUNTOUPUMUS

- Ammatillinen rooliviitta voi suojata sinua, mutta antaa myös harhaanjohtavan tunteen haavoittamattomuudesta. Myötätuntuupumus ei ole merkki avuttomuudesta tai taitamattomuudesta vaan se on merkki välittämisestä.
- Myötätuntuupumus on pysyvä psykofyysinen jännittyneisyyden tila. Siihen voi liittyä vaikeus sietää vastoinkäymisiä, luottamus itseen ja toisiin vähenee. Ongelmakeskeisyys lisääntyy ja ammatillinen itse-

tunto laskee. Ihmissuhteissa kyynisyyttä, eristäytymistä.

- Keskittyminen vaikeaa, unohdeltua. Epävarmuuden sietokyky laskee ja esim. luokkatilanteissa ärsyyntyy helpommin oppilaisiin.

HUOLEHDI ITSESTÄSI.

Pidä huolta syömisestäsi, levosta ja liikkumisestasi. Hakeudu sinulle iloa tuottaviin harrastuksiin ja ihmiskontaktihin. Ota aikaa itsesi tutkiskeluun, anna itsellesi lupa itkeä ja olla tarvitseva. **Hengitä**

HAE APUA

Jos huomaat itsessäsi oireita, puhu ammattilaiselle. Jos oireet kestävät enemmän kuin kaksi tai kolme viikkoa hakeudu ammattilaiselle. Tunne oma historiasi ja hae apua omien traumojesi läpikäymiseen. aikuinen, jolla itsellään läpikäymättömiä traumoja on herkempi myötätuntuupumukselle.

Tarinat sinänsä eivät uuvuta, vaan muutokset kokemusmaailmassa: kielteisyyt, toivottomuus, ihmissuhdeongelmat, ammatilliset itsesyytökset...

(Rajansa kaikelle, Leena Nissinen 2014)

LINKKEJÄ

WWW.TURUNKRIISIKESKUS.FI

WWW.ENSITATURVAKOTIENLIITTO.FI (TURKU PUH: 02 513 4100)

WWW.NOLLALINJA.FI

WWW.TURUNSEURAKUNNAT.FI/APUA-JA-TUKEA

WWW.MONIKANAISET.FI/APUAVAKIVALTAAN
(MAAHANMUUTTAJANAISET JA LAPSET)

WWW.POLIISI.FI

WWW.RIKOSUHRIPAIVYSTYS.FI

WWW.KAARINA.FI/SENIORIT_JA_OMAISET/IKÄIHMISTEN
ENNALTAEHKÄISEVÄT PALVELUT

WWW.APUA.INFO.FI

WWW.MUISTILIITTO.FI

WWW.IKÄINSTITUUTTI.FI

WWW.OMAISHOITAJAT.FI

WWW.SUVANTORY.FI

WWW.VANHUSTYÖNKESKUSLIITTO.FI

WWW.VALLI.FI

MUITA ITSELLENI TÄRKEITÄ OSOITTEITA JA YHTEYSTIETOJA:

TÄMÄN OPPAAN LAATIJAT

Copyright © 2017 hankeagentti, psykoterapeutti
Outi Abrahamsson Lupa auttaa! -hanke

- Yksikön johtaja Minna Nieminen, Kaarinan kaupunki, ikäihmisten palvelut

Lähdemateriaalina on käytetty Suvanto ry:n aineistoa

TURUN
ENSI- JA
TURVAKOTI RY

LUPA AUTTAA!

WWW.LUPAAUTTAA.FI

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE